

1. קבהא
2. קבהא
3. עמאר
4. צבאח
5. יאסין

6. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
ע"י ב"כ עוה"ד תהילה מאיר, דניאל שנהר, בנימין אחסתרובה, נדיה דקה,
אהרון מיילס קורמן, מאיסא אבו סאלח-אבו עכר
מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טלפון: 02-6283555; פקס: 02-6276317

העותרים

נ ג ד

המפקד הצבאי לאזור יהודה ושומרון
על ידי פרקליטות המדינה, משרד המשפטים
רח' צאלח א-דין 29, ירושלים
טלפון: 073-3925686; פקס: 02-6467011

המשיב

תגובה מקדמית מטעם המשיב

1. בהתאם להחלטת כב' השופטת ברק-ארז מיום 21.1.21, ולארכות שניתנו, מתכבד המשיב להגיש את תגובתו המקדמית לעתירה.
2. עניינה של העתירה בבקשת העותרים כי בית המשפט הנכבד יורה למשיב "לבוא וליתן טעם מדוע לא יתיר לעותרים 1-5 בפרט, ולגברים פלסטינים שגילם מעל 55 ולנשים פלסטיניות שגילן מעל חמישים, בכלל, להיכנס למרחב התפר ללא היתרים פרטניים, כפי שהם רשאים להיכנס לישראל ללא היתרים פרטניים".
3. עמדת המשיב היא, כי דינה של העתירה להידחות על הסף משום שהתשתית העובדתית שעומדת ביסודה השתנתה ואינה משקפת עוד את נהלי הכניסה למרחב התפר, אשר חל בהם שינוי משמעותי שביצעו רשויות הצבא זמן קצר לאחר הגשת העתירה, ובלא קשר להגשת העתירה.
4. בתמצית יוסבר, כי נכון לעת הזו, בהתאם לנהלי הכניסה למרחב התפר, פלסטינים הרשאים להיכנס לישראל ללא הגשת בקשה, נוכח גילם, רשאים גם לשהות במרחב התפר באמצעות היתר זה - כמבוקש על ידי העותרים.

נפרט להלן.

מרחב התפר: כללי

5. עקב פעולות טרור ופיגועים שבוצעו על ידי תושבים פלסטינים בתחום מדינת ישראל ובתושבים הישראליים באזור יהודה ושומרון מאז פרוץ האירועים האלימים בספטמבר 2000, החליטה ממשלת ישראל בתחילת שנת 2002 להקים גדר ביטחון לאורך קו התפר בין ישראל לבין אזור יהודה ושומרון, ולמנוע את מעברם החופשי של תושבי האזור לשטחי ישראל הנמצאים ממערב לגדר.
6. תוואי גדר הביטחון נקבע על פי מכלול שיקולים. בראש שיקולים אלו עמד השיקול הביטחוני. בשים לב לאמור, תוואי גדר הביטחון אינו חופף לחלוטין את קו תחום האזור, ובמספר אזורים עוברת גדר הביטחון בתוך תחום האזור, באופן שיוצר מרחב של שטח האזור המצוי ממערב לגדר, בין גדר הביטחון לבין קו תחום האזור. שטחים אלו מוגדרים כ"מרחב התפר".
7. מאחר שאין כל מכשול פיזי המונע כניסה לישראל משטח האזור ב"מרחב התפר", ולנוכח הסיכון הביטחוני הטמון במעבר גורמי טרור ממרחב התפר לשטח מדינת ישראל, עשה המשיב שימוש בסמכותו על פי הצו בדבר שטחים סגורים (אזור הגדה המערבית) (מס' 34), התשכ"ז-1967, והכריז על שטחי מרחב התפר כשטח צבאי סגור שהכניסה אליו והיציאה ממנו דורשות היתר.
8. ההנחה בבסיס ההכרזה על מרחב התפר כשטח צבאי סגור היא, כי במתן אפשרות כניסה ויציאה חופשית מהאזור למרחב התפר וממנו לישראל, ללא ביזוק נוסף, טמון סיכון ביטחוני. מעבר ללא היתר עלול להיות מנוצל לפעילות נגד ביטחון מדינת ישראל ואזרחיה או לאפשר כניסת גורמי בעלי מניעה מן התחום הפלילי.
9. בהתאם לתחיקת הביטחון, ההכרזות על סגירת שטח אינן חלות על תושבים קבועים בשטח. כך, סעיף 90(ד) לצו בדבר הוראות ביטחון (יהודה והשומרון) (מס' 378), התש"ל-1970 קובע, כי הימצאותו של תושב קבוע בשטח הסגור אינה מהווה הפרה של הצו.
10. לצד תעודות תושב קבוע במרחב התפר, ניתנים היתרים שונים נוספים: "היתר חקלאי במרחב התפר", "היתר תעסוקה חקלאית במרחב התפר", "היתר מסחר במרחב התפר", "היתר לצרכים אישיים" וכדומה. היתרים אלו מאפשרים לתושבי האזור להיכנס ולשהות במרחב התפר לצרכים שונים, בהתאם לזיקתם למרחב. התנאים שנקבעו למתן ההיתרים הנוספים השונים מאזנים בין השיקולים הביטחוניים שהובילו לסגירת השטח, לבין חובתו של המשיב לשמור על גישה סבירה לשטחי האזור המצויים בצידה המערבי של גדר הביטחון, ולשמור ככל הניתן על מרקם החיים התקין של המתגוררים במרחב התפר ובאזור הסמוך לו.
11. חוקיות וסבירות ההכרזה על מרחב התפר, וההוראות שנקבעו כמפורט לעיל, נבחנו על ידי בית המשפט הנכבד במסגרת עתירות עקרוניות שהוגשו לעניין זה. ראו למשל בג"ץ 9961/03 המוקד להגנת הפרט נ' ממשלת ישראל (פורסם באר"ש, 5.4.11), אשר אחת העותרות בהן

– המוקד להגנת הפרט – היא העותרת 6 בעתירה שלפנינו, בפסקה 13 לפסק דינה של כב' הנשיאה ד' ביניש:

”מכל האמור לעיל עולה באופן ברור כי בפסיקתנו נוצרה במהלך השנים זיקה ממשית בין סוגיית גדר הביטחון (וממילא להלכות שנפסקו במסגרתה) לסוגיית מרחב התפר. זיקה זו עולה מן הפסיקה האמורה, אך היא מתחייבת גם מהגיונם של דברים וממהות תכליתה של גדר הביטחון, המחייבת מציאת מסגרת משפטית שתחול על שטחי מרחב התפר ואשר תיתן בידי המפקד הצבאי יכולת שליטה ופיקוח אפקטיביים על הנכנסים לתחומי שטחים אלה, שהמעבר מהם לשטח ישראל חופשי ופתוח. בהעדר מסגרת כאמור, קיים חשש שמא לא תוגשם המטרה לשמה נועדה גדר הביטחון.”

12. כאמור, הצורך הביטחוני מחייב, לעת הזו, מניעת כניסה בלתי מבוקרת של תושבים פלסטינים לתוך מרחב התפר, וזאת לשם שמירה על ביטחון האזור ועל ביטחונה של מדינת ישראל ותושביה, ולשם שמירה על חיי האזרחים הישראלים בישובים המצויים במרחב התפר. לפיכך, ההחלטה האם להנפיק לאדם היתר המאפשר כניסה למרחב התפר ולשהייה בו, היא החלטה המבוססת על קריטריונים שנקבעו, וכן על הנתונים העובדתיים הקונקרטיים בעניינו של אותו אדם.

אופני הכניסה למרחב התפר

13. בפתח הדברים, טרם שניגש לעסוק במישרין בנושא הכניסה למרחב התפר, חשוב להקדים ולציין כי **נהלי הכניסה לישראל** קבועים ב”סטטוס הרשאות בלתי מסווג לכניסת פלסטינים לישראל, למעברם בין אזור יהודה ושומרון לבין רצועת עזה וליציאתם לחו”ל”, אשר מתעדכן מעת לעת (להלן: **סטטוס הרשאות**). נהלים אלו קובעים, בין היתר, הן את העילות לקבלת היתר פרטני לכניסה לישראל והן את האוכלוסיות שכניסתן לישראל אינה מחייבת הגשת בקשה פרטנית.

14. במסגרת זו, נקבע בסטטוס הרשאות, בין היתר, כי פלסטינים מבוגרים, קרי גברים מגיל 55 ומעלה ונשים מגיל 50 ומעלה, רשאים להיכנס לישראל על פי היתר אוטומטי המוזן במערכת וללא צורך בהגשת בקשה (להלן: **היתר גיל מבוגר**). זאת, למעט פלסטינים בגילאים האמורים, אשר כניסתם נמנעה באופן פרטני מטעמים פליליים, ביטחוניים או אחרים.

צילום המקטע הרלוונטי מסטטוס הרשאות מצורף ומסומן מש/1.

15. בהתאם לסטטוס הרשאות ולהודעה בדבר קביעה נקודות מעבר (יהודה והשומרון), התשס”ו-2006, נקבעו 13 נקודות מעבר (להלן: **מעבר מוסדר**) שבהן רשאים לעבור לישראל פלסטינים בעלי היתרי כניסה לישראל, לרבות פלסטינים בעלי היתר גיל מבוגר, אשר עם הגעתם למעברים אלו, באפשרותם לעבור בהם לתחום מדינת ישראל, לאחר בידוק, הצגת תעודת זהות ובדיקה ממוחשבת שנועדה לוודא שלא קיימת מניעה פרטנית בעניינם.

ויובהר: החובה לעבור דרך מעבר מוסדר דווקא, ולא דרך מעברים אחרים, נובעת מטעמים ביטחוניים מובהקים. במעברים אלו מוצב כוח אדם ומכשור מתאים המאפשרים לערוך בידוק ביטחוני ושיקוף לעוברים בו, לנתב היקפים משמעותיים של עוברים, ולוודא שהמבקש לעבור הוא אכן בעל היתר, וכי אכן אין מניעה למעברו.

צילום ההודעה בדבר קביעת נקודות מעבר מצורף ומסומן מש/2

16. ומכאן להיתרים הרלוונטיים למרחב התפר.

17. מתן היתרי כניסה למרחב התפר ולשהייה בו מוסדר בהיתר כללי לכניסה למרחב התפר ולשהייה בו (יהודה והשומרון), התשס"ד-2003 (להלן: **ההיתר הכללי**). במסגרת ההיתר הכללי נקבעו מספר אוכלוסיות אשר יהיו זכאיות להיכנס ולשהות במרחב התפר ללא צורך בהגשת בקשה לקבלת היתר פרטני. במסגרת זו, נקבע בהיתר, בין היתר, כי תושב אזור שבידו היתר יציאה בתוקף מהאזור לישראל, רשאי להיכנס ולשהות במרחב התפר לצורך יציאה מהאזור לישראל.

צילום ההיתר הכללי מצורף ומסומן מש/3

18. כפועל יוצא מהאמור, בהתאם להיתר הכללי, תושב אזור המחזיק בהיתר כניסה לישראל, לרבות תושב אזור בעל היתר גיל מבוגר, יכול להיכנס למרחב התפר, לצורך יציאה מהאזור לישראל. בהתאם, בעבר, לא התאפשר לתושב אזור בעל היתר גיל מבוגר, להיכנס למרחב התפר לצרכים אחרים, לרבות לצרכים חקלאיים, אלא בקבלת היתר פרטני.

19. לצד ההיתר הכללי, הסדרת הכניסה למרחב התפר מעוגנת גם בקובץ "נהלים והנחיות לכניסה למרחב התפר", המתעדכן מעת לעת (להלן: **נהלי הכניסה**). במסגרת העדכונים העיתיים של קובץ נהלים זה, ובהמשך לפניית העותרים, במחצית השנייה של שנת 2020 ערך המשיב עבודת מטה מקיפה, אשר בסופה, בחודש ינואר 2021, עודכנו נהלי הכניסה, תוך שנקבע בהם כי הכניסה למרחב התפר ללא צורך בהיתר פרטני, תתאפשר ל"**תושב בעל היתר כניסה לישראל - בהתאם לתנאי ההיתר שבידו**". זאת, ללא מגבלה לגבי עילת כניסתו למרחב התפר.

צילום המקטע הרלוונטי מנהלי הכניסה המעודכנים מצורף ומסומן מש/4.

20. הנה כי כן, בהתאם לנהלים העדכניים לכניסה למרחב התפר, שתוקנו במסגרת עבודת מטה שהחלה אגב פניית העותרים לפני הגשת העתירה, בעלי היתר כללי, גברים מגיל 55 ומעלה ונשים מגיל 50 ומעלה (קרי, בעלי היתר גיל מבוגר), אשר כניסתם לישראל לא נמנעה באופן פרטני מטעמים ביטחוניים, פליליים או אחרים, רשאים להיכנס ולשהות במרחב התפר, ללא היתר פרטני.

21. הכניסה למרחב התפר לבעלי היתר גיל מבוגר, בדומה לכניסה למדינת ישראל - חייבת להיעשות דרך **אותו 13 נקודות מעבר מוסדרות**, וזאת מאותם טעמים ביטחוניים שעמדנו עליהם לעיל.

22. למעלה מן הצורך, ולהשלמת התמונה העובדתית יצוין, כי לצד המעברים המוסדרים, וכדי להקל על גישתם למרחב התפר של תושבים פלסטינים בעלי זיקה לקרקעות הנמצאות שם, קבע המשיב – בנוסף לנקודות המעבר המוכרות כ-80 שערי תפר (עונתיים ושנתיים), ובהם גם שערים חקלאים. בשערים אלה מתאפשר מעבר מהאזור למרחב התפר, ובלבד שהמבקש לעבור מחזיק בידו **היתר פרטני המאפשר מעבר בשער מסוים**. הנובע מזיקתו לקרקע המצויה במרחב הסמוך שמעבר לשער, למשל זיקה של חקלאי לאדמה שמצויה בבעלותו ושאותה הוא מעבד. יודגש, כי שערים אלו מאפשרים אך ורק מעבר של בעלי הזיקה למרחב הסמוך לשער המסוים או לשערים המסוימים הרלוונטיים לזיקה לקרקע, בהתאם לצורך קונקרטי ובהתאם להיתר הפרטני שניתן לאותו תושב. **לא ניתן לאפשר מעבר רחב היקף של תושבים דרך שערי התפר הייעודיים, שכן הם נועדו לטובת הבטחת שימור מרקם החיים של התושבים שלהם זיקה לקרקעות מסוימות ושמחזיקים בהיתר פרטני לכניסה למרחב התפר בלבד**. מחזיקי היתר כללי, אינם מורשים לעבור במעברים אלו בהיעדר היתר פרטני המאפשר זאת.

23. ויוסבר: לא ניתן לאפשר מעבר רחב היקף של תושבים דרך שערי התפר שאינם בגדר מעבר מוסדר. שערים אלה נבדלים מהמעברים המוסדרים במטרתם ובאופן הפעלתם. שערי התפר נועדו לשמש בין 5 בעלי היתרים פרטניים ביום ועד למקסימום של 150 בעלי היתרים פרטניים ביום, בהתאם למאפיינים של כל שער. שערי התפר אינם פתוחים באופן רציף, אלא נפתחים בכל יום בהתאם להסדר ספציפי. הקובע את שעת פתיחת השער ואת משך הזמן לפתיחתו. כוח האדם שמאייש אותם המכשור שמצוי בהם וסטנדרט הזיהוי והבידוק המופעל בשערים אלה, שונה מזה של המעברים המוסדרים. מתן אפשרות מעבר בשערים אלו לזכאי "היתר גיל מבוגר", היינו, **לקבוצה העולה על כ-200 אלף תושבים**, עלול ליצור **עומס חריג על השערים שייפגע הן ביכולת הבידוק הביטחוני** (שאינה דומה לזו שבמעברים המוסדרים) **והן באפשרות למעבר מהיר** של בעלי הזיקה לקרקע שמחזיקים בידם היתר פרטני. היינו, פתיחת שערי התפר לבעלי היתר גיל מבוגר, להבדיל מייחודם לבעלי היתר פרטני לכניסה למרחב התפר, עשויה להוביל לפגיעה משמעותית גם בבעלי ההיתרים הפרטניים לכניסה למרחב התפר, אשר נכנסים למרחב התפר לצורך שימור מרקם חייהם על כלל צרכיו.

24. על כן, בהתאם לכלל האמור לעיל, לפי הנהלים החדשים רשאים בעלי היתר גיל מבוגר להיכנס לישראל, וכן להיכנס למרחב התפר לצורך שהייה בו ולא רק לצורכי מעבר. זאת, דרך המעברים המוסדרים, לאחר תהליך זיהוי ובידוק, ללא צורך בהצגת אישור פרטני ובהתאם לצו נקודות המעבר.

השתלשלות העניינים הנוגעת לעתירה

25. ביום 19.5.20 פנו העותרים למנהל האזרחי והציגו את בקשתם לאפשר כניסתם של תושבים הזכאים להיתרי "גיל מבוגר" למרחב התפר, ללא צורך בקבלת היתר נוסף. יוזכר, כי במועד הפנייה וכן במועד הגשת העתירה, קבע קובץ הנהלים כי בעלי היתר גיל מבוגר רשאים להיכנס למרחב התפר ללא היתר נוסף, לצורך **מעבר לישראל בלבד**.

העתק הפנייה מיום 19.5.20 צורף לעתירה וסומן ע/51.

26. בקשת העותרים, אשר הועלתה לראשונה במסגרת הפניה האמורה, הועברה להמשך הטיפול בה ולהתייחסות הגורמים הרלוונטיים. בעקבות זאת, התקיימה עבודת מטה לבחינת האפשרות לתיקון ושינוי הנוהל. מטבע הדברים, עבודת המטה כללה היבטים רבים ודרשה את התייחסויותיהם של גורמים רבים, הן מקצועיים הן מבצעיים, שנדרשו להעריך את השלכות התיקון המוצע ולגבש עמדה בעניינו.

27. ביום 2.7.20 שלחו העותרים מכתב נוסף בעניין. ביום 13.7.20 עדכן המנהל האזרחי את העותרים בדבר בחינת הטענות שהועלו בפנייתם. במסגרת זו נמסר לעותרים, כי המנהל האזרחי נמצא בשלבים אחרונים של גיבוש מענה בנושא והוא יופץ להם בהקדם. זאת, בין היתר, עקב ריבוי גורמים אשר מתייחסים לפנייתם.

העתק הפנייה מיום 2.7.20 צורף לעתירה וסומן ע/52.

העתק המענה מיום 13.7.20 צורף לעתירה וסומן ע/53.

28. בהמשך לכך, העבירו העותרים מספר פניות שעניינן "תזכורת" בנושא למנהל האזרחי. ביום 9.11.20 נמסר לעותרים כי פנייתם עודנה מצויה בהתדיינות בין גורמי המנהל האזרחי לגורמים נוספים וכי העיכוב במענה נגרם עקב כך שהסוגיה המדוברת מערבת גורמים רבים. לצד זאת נמסר כי ככל ותתקבלנה החלטות, הן יועברו לעותרים בהקדם.

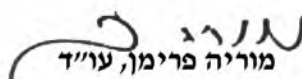
העתק המענה מיום 9.11.20 צורף לעתירה וסומן ע/57.

29. ביום **31.1.21** הסתיימה עבודת המטה בעניין התיקון המוצע, והוחלט, כפי שתואר לעיל, לערוך תיקון בקובץ נהלי הכניסה, באופן שיאפשר כניסה של בעלי היתר כניסה לישראל למרחב התפר, ללא צורך בהיתר נוסף. בכלל זאת, תתאפשר הכניסה לבעלי היתר גיל מבוגר. בטרם פורסם התיקון, ביום **21.1.21**, הגישו העותרים את עתירתם. ויודגש: נהלי הכניסה עודכנו בהמשך לעבודת המטה שנערכה טרם הגשת העתירה, ולא בשל הגשת העתירה.

עמדת המשיב

30. עמדת המשיב היא כאמור כי דין העתירה להידחות.
31. כאמור לעיל, בעקבות פניית העותרים, זמן קצר לאחר הגשת העתירה, ובלא קשר להגשתה, הסתיימה עבודת המטה שהובילה לתיקון קובץ נהלי הכניסה למרחב התפר. במצב הקיים, תושב פלסטיני בעל היתר כניסה לישראל רשאי להיכנס למרחב התפר, וזאת גם שלא לצורך מעבר בלבד. הסדר זה חל, בין היתר, על בעלי היתר גיל מבוגר.
32. הסעד המבוקש בעתירה התייטר אפוא והתשתית העובדתית העומדת ביסוד העתירה השתנתה. בקשת העותרים כי תותר כניסה למרחב התפר לבעלי היתר גיל מבוגר, ללא היתר פרטני, קיבלה מענה בתיקון האחרון לקובץ נהלי הכניסה. כאמור לעיל, במסגרת השיח והשיג שהיה מול העותרים נמסר להם כי הסוגיה המדוברת מערבת גורמים רבים ונמצא בבחינה, ואכן בסופו של יום, וללא קשר להגשת העתירה, שונתה ההוראה בנהלי הכניסה.
33. ככל שלעותרים יש **טענות פרטניות או בקשות קונקרטיות** הנוגעת לעניינו של תושב לקבלת היתר כניסה פרטני לכניסה למרחב התפר, פתוחה בפניהם הדרך למצות הליכים מול המשיב ולפנות, ככל שעוד יהיה בכך צורך, לבית המשפט לעניינים מינהליים, וזאת בהתאם לסעיף 5א(א)(1) לחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס-2000, ולפרט 3(ה) לתוספת הרביעית לחוק זה.
- בהקשר זה, לא למותר יהיה לציין כי בחודש מרץ 2021 הגישו העותר 2 והעותרת 6 עתירה מנהלית פרטנית בעניין היתר הכניסה פרטני למרחב התפר (מסוג חקלאי או לצרכים אישיים) – עת"ם 44687-03-21. כעולה מפסק הדין, עתירה זו נמחקה בהסכמת העותרים בתום הדיון שהתקיים בה ביום 28.4.21, לאחר שנמצא כי העתירה נסמכת על טענות שונות של העותרים נגד דרישת המשיב לרישום הירושות בטאבו כתנאי למתן היתר חקלאי, וכי בעניין זה תלויה ועומדת עתירה עקרונית בפני בית המשפט הנכבד (בג"ץ 3066/20), ומשכך לא היה מקום להגשת העתירה המנהלית בעת שהוגשה.
- צילום פסק הדין בעת"ם 44687-03-21 מצורף ומסומן **מש/5**.
34. בשים לב לכלל האמור לעיל, דין העתירה להידחות.
35. האמור בתגובה זו נתמך בתצהירו של אל"מ עופר הינדי, ראש מנהלת קשת צבעים בפיקוד המרכז.

היום, א' בסיון תשפ"א
12 במאי 2021

מוריה פרימן, עו"ד
סגנית בכירה במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

יונתן קרמר, עו"ד
סגן בכיר א' במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה